

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу здобувача третього ступеня вищої освіти «Доктора філософії» кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького **Островського Олега Яновича** на тему: «Хронічна хвороба нирок у котів (поширення, діагностика, лікування)», що подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Актуальність теми. Діагностика та ефективне лікування різних патологій нирок котів у сучасній практиці лікаря ветеринарної медицини є достатньо складним. На сьогодні відомо, що під терміном хронічна хвороба нирок (ХХН) розуміють сукупність патологічних процесів, які супроводжуються ушкодженням ниркової тканини. Зазвичай, у це поняття не виділяють окрему хворобу, а зазначають кінцеву стадію цілого ряду патологій, таких як полікістоз нирок (вроджена вада), пієлонефрит (бактеріальне ураження), неоплазії (лімфосаркома), амілоїдоз, гломерулонефрит, сечокам'яна хвороба, вірусні інфекції тощо. Особливістю цих патологій є те, що симптоматика ураження нирок проявляється достатньо пізно, коли ушкоджується функціональна тканина нирки на 65–80 %. Саме тому, важливою є рання діагностика таких патологічних станів з метою зменшення проявів ХХН, а також індивідуальний вибір методів лікування тварин для покращення якості їх життя.

Діагностика захворювань нирок котів у європейській практиці включає певні протоколи, а саме: проведення клінічного огляду тварини, застосування широкого спектру лабораторних, інструментальних методів досліджень з відбором тканин нирки для патогістологічного дослідження. В Україні, на жаль, питання прижиттєвої діагностики хронічної хвороби нирок у котів залишаються достатньо вузькими та потребують розширення спектру діагностичних тестів та удосконалення вже існуючих методів досліджень.

Аналіз змісту дисертації, її методичний рівень і ступінь завершеності.

Дисертаційна робота оформлена згідно вимог, що ставляться до таких робіт та містить, відповідно, усі основні структурні елементи (вступ, огляд літератури, вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи, результати власних досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки, рекомендації виробництву та список використаних джерел). В анотації українською та англійською мовами автор лаконічно представив результати власних досліджень з акцентом на основні елементи наукової новизни та практичне значення. Обсяг дисертації займає 215 сторінок комп'ютерного тексту. Робота ілюстрована 11 таблицями та 89 рисунками. Список використаних джерел включає 169 найменувань, у тому числі 142 – латиницею. У вступі здобувач наводить основні дані про дисертаційну роботу, де окреслює наукові та практичні результати, мету й поставлені завдання досліджень, зв'язок роботи із двома науковими темами, які виконувались на кафедрі внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького «Сучасні методи діагностики

незаразної патології сільськогосподарських і домашніх тварин, розробка методів лікування та засобів превентивної терапії з використанням інноваційних технологій для збереження їхнього здоров'я та забезпечення продуктивності» (номер державної реєстрації 0116U004254, 2016–2020 рр.) та «Діагностика, лікування і профілактика внутрішньої патології тварин з використанням інноваційних технологій» (0121U110077, 2021–2025 рр.).

Розділ «Огляд літератури» (с. 27–53) викладений на 26 сторінках друкованого тексту і включає 5 підрозділів у яких проаналізовано літературні дані про функціональний стан нирок у здорових котів, етіологію та поширення хвороб нирок у котів, їх діагностику та сучасні підходи до лікування. Представлені літературні дані свідчать про актуальність вивчення поширення, діагностику та лікування хронічної хвороби нирок у котів.

У розділі 2 «Вибір напрямів досліджень. Матеріали та методи виконання роботи» (с. 54–66) автор детально описав етапи та схему проведення дослідження, об'єкт та місце дослідження, охарактеризував усі методи дослідження.

Основну частину дисертації займають 3 розділи «Власних досліджень» (с. 69–156), у яких представлена детальна інформація про поширення та лабораторну діагностику ХХН у котів, інструментальні методи дослідження хвороб нирок та аналіз патогістологічних змін у нирках котів за різних стадій хронічної хвороби нирок, ультраструктурна характеристика тубулярного ліпоїдного нефрозу. Окремим розділом в роботі автор описав метод лікування котів за хронічної хвороби нирок з визначенням терапевтичної ефективності застосованих лікарських препаратів.

Розділ «Узагальнення результатів дослідження та їх аналіз» (с. 158–176), викладений на 18 сторінках, проведено аналіз та обговорення результатів власних досліджень. Матеріали цього розділу вказують на виконання поставленої мети. Загалом даний розділ добре опрацьований, проведені дослідження науково узагальнені та співставленні з достатньою кількістю публікацій у зарубіжних джерелах наукової літератури.

Розділ «Висновки» (с. 176–181) налічують 14 пунктів, які повністю висвітлюють поставлені завдання, ґрунтуються на результатах власних досліджень та їх теоретично обґрунтованих узагальненнях. Відповідають меті, завданням і змісту роботи. Пропозиції виробництву (с. 181) базуються на достовірності та доказовості результатів експериментальних досліджень.

Список використаної літератури (с. 182–202) налічує 169 джерел, які стосуються тематики дисертаційної роботи. У розділі «Додатки» містяться акти впровадження наукових досліджень у практиці лікарів ветеринарної медицини клініки «MERLION» та «доктора Маркевича», а також впровадження у навчальний процес восьми ЗВО України.

В цілому аналіз змісту дисертаційної роботи свідчить, що вона виконана на актуальну тему, на достатньо високому науково-методичному рівні та є завершеною працею, виходячи із її мети і завдання, методології виконання, способів і методів їх досягнення, об'єктивності та достовірності результатів і на підставі яких сформульовані відповідні висновки і пропозиції виробництву.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та їх вірогідність підтверджується високим методичним рівнем виконаних досліджень, логічністю та послідовністю етапів досліджень, відповідністю поставленій меті й завданням роботи, вибраних лабораторних, інструментальних, гістологічних, гістохімічних, ультраструктурних та статистичних методів досліджень. Результати досліджень оброблені статистично, зведені в таблиці та діаграми, узагальнені й детально проаналізовані.

Отже, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, заснованих на результатах досліджень, є достатньо високим. Варто зазначити, що визначення мети дослідження цілком відповідає актуальності теми та її науково-практичному значенню. Крім того, мета і завдання досліджень з усією повнотою витікають із назви обраної дисертаційної праці. Наведені у дисертації об'єкт, предмет та методи дослідження відповідають основним напрямкам роботи.

Наукова новизна і практичне значення одержаних результатів.

У роботі автором уперше проведено комплексну діагностику ХХН у котів за різних стадій перебігу з використанням клінічних, лабораторних, інструментальних та патоморфологічних методів дослідження. Обґрунтовано роль симетричного диметиларгініну (СДМА) у сироватці крові котів, як маркера ранньої діагностики хронічної хвороби нирок та визначено вміст цистатину С (sCysC), встановлено кореляційний зв'язок між швидкістю клубочкової фільтрації та рівнем СДМА та цистатином С, що підтверджує їх діагностичне значення на ранніх стадіях розвитку ХХН у котів. Крім того, обґрунтована інформативність визначення співвідношення протеїну і креатиніну (UP/C) у сечі, що також слугує раннім тестом для виявлення захворювання клубочків нирок у котів. Експериментально й теоретично обґрунтовано інформативність окремих методів прижиттєвої діагностики хронічної хвороби нирок у котів з використанням УЗД, КТ, біопсії, проведенні гістологічного, гістохімічного та ультраструктурного досліджень.

Уперше експериментально і теоретично обґрунтовано застосування ветеринарних препаратів фосфатбіндер, азомекс, семінтра, аранесп, леспедол у комплексному лікуванні котів за різних стадій ХХН.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Результати дисертаційних досліджень, в тому числі й основні наукові положення роботи, повністю висвітлені в 7 наукових працях, у тому числі 3 статті в наукових фахових виданнях України та 4 тези доповідей на наукових конференціях.

Зауваження щодо змісту та оформлення дисертації:

- с. 28 другий абзац при описі морфологічної будови нирки вживаються невдалі вирази «сполучнотканинна прокладка», «охоплює жирова тканина», правильно – «сполучна тканина», «оточує жирова тканина»;
- с. 29, де зображена графічна схема будови нефрона нирки kota відсутнє посилання на інтернет ресурс з якого використано цей рисунок;

- с. 73 підрозділу 3.1. «поширення хвороб нирок у котів» останнім абзацом не зрозуміло з якою метою згадується контрольна група котів британської, шотландської, перської порід та метис;
- с. 77 перший абзац: «чи коректно за ознакою анурія ставити діагноз дифузний нефросклероз?».
- у розділі «Власні дослідження»: с. 79 (третій абзац), с. 80 (другий абзац), с. 82 (третій абзац), с. 84 (другий абзац) дублюються тексти, описані в розділі «Огляд літератури»;
- на рис. 3.8., 3.9., 3.10, 3.13, 3.14, 3.15 відсутні позначення по осі ординат;
- с. 100, підрозділ 4.1. «результати ультразвукового дослідження нирок» другий та третій абзац дублює опис матеріалів та методів п. 2.3.3.2. «Ультразвукове дослідження нирок» 61 с.
- для кращої інформативності світлин ультразвукової діагностики бажано було б зробити додаткові позначення виявленої патології із зазначенням лінійних промірів органу; також представлені рисунки зроблені на різній глибині сканування (наприклад, рис. 4.2, 4.4 та 4.6);
- с. 136, рис. 5.1., с. 139, рис. 5.6. та ст. 140, рис. 5.7. складні для сприйняття та аналізу графіки, оскільки відсутні позначки на осі ординат та легенда;
- на с. 164, розділу 6 «Узагальнення результатів дослідження та їх аналіз» зазначено, що «Хронічна хвороба нирок – це розлад мінералів і кісткової тканини», можливо правильніше було б написати, що це «синдром мінеральних і кісткових розладів, які пов'язані з ХХН».

Також є ряд запитань, які потребують уточнення:

- як Ви можете пояснити достовірне підвищення альбуміну в сироватці крові котів на III стадії ХХН та різке його зниження на IV стадії?
- у своїй роботі Ви апробували схему лікування ХХН з використанням зареєстрованих в Україні ветеринарних препаратів. Які Ви знаєте протоколи IRIS, що використовуються європейськими лікарями ветеринарної медицини для лікування ХХН у котів і чи відрізняються вони кардинально від запропонованої Вами схеми?
- Прошу пояснити, щодо інфузійної терапії стерофундином ISO, який Ви застосовували у дозі 20-50 мл/кг маси тіла. Який був час введення препарату?
- Чому контроль ефективності лікування Ви здійснювали на 5-ту, 10-ту та 14-ту добу? Чим це обумовлено?

Незважаючи на окремі незначні недоліки наукової роботи, дисертаційна робота справила позитивне враження. Виявлені нами окремі зауваження не є принциповими і не зменшують наукової цінності та проблемного значення дисертаційної роботи. Сподіваємось, що висловлені оцінки та зауваження сприятимуть подальшому вдосконаленню знань дисертанта. Загалом вважаємо, що автор дисертації зробив істотний внесок у вирішенні поставлених задач ветеринарної медицини.

Загальний висновок на дисертацію. Вважаю, що рецензована дисертаційна робота Островського Олега Яновича на тему: «Хронічна хвороба нирок у котів (поширення, діагностика, лікування)» оформлена згідно вимог наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії галузі знань 21 «Ветеринарія» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина».

Рецензентка:

Докторка ветеринарних наук, доцентка,
завідувачка навчально-дослідної лабораторії
кафедри нормальної та патологічної морфології
і судової ветеринарії, доцентка кафедри
нормальної та патологічної морфології
і судової ветеринарії Львівського національного
університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького

Ольга ЩЕБЕНТОВСЬКА

16.07.2024 р.